

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2024-2025

15 JANUARI 2025

Verzoek tot het opstellen van een informatieverslag over manieren om de interregionale arbeidsmobiliteit te bevorderen en de samenwerking tussen de openbare diensten voor arbeidsbemiddeling te versterken

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2024-2025

15 JANVIER 2025

Demande d'établissement d'un rapport d'information sur les moyens d'augmenter la mobilité interrégionale de l'emploi et de renforcer la coopération entre les services publics de l'emploi

Ingediend door de dames en de heren:

Déposée par Mesdames et Messieurs:

Gaëtan VAN GOIDSENHOVEN, Valérie DE BUE, Jean-Paul WAHL, Philippe DODRIMONT, Véronique DURENNE, Viviane TEITELBAUM, Stéphanie THORON, Liesa SCHOLZEN, Anne-Charlotte d'URSEL; Vincent BLONDEL, Caroline DESALLE, Elhadj Moussa DIALLO, Anne-Catherine GOFFINET, Marie-Claire MVUMBI LUZOLO; Kris VERDUYCKT; Benjamin DALLE, Stijn DE ROO.

TOELICHTENDE NOTA

I. INLEIDING

De interregionale arbeidsmobiliteit is van cruciaal belang om het aanhoudende onevenwicht tussen de vraag en het aanbod op de Belgische arbeidsmarkt aan te pakken. Ondanks de talrijke initiatieven die al zijn genomen, blijven de verschillen in beschikbaarheid van werknemers en werkgelegenheidskansen tussen de Belgische Gewesten aanzienlijk.

Dit verzoek moet een grondige reflectie op gang brengen over de manier waarop interregionale mobiliteit kan worden gestimuleerd en de samenwerking tussen de openbare diensten voor arbeidsbemiddeling kan worden versterkt (de Vlaamse Dienst voor arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding – VDAB, de Brusselse Gewestelijke Dienst voor arbeidsbemiddeling – Actiris, het *Office wallon de la formation professionnelle et de l'emploi* – Forem en het *Arbeitsamt*), met als doel concrete en operationele oplossingen voor te stellen om de huidige belemmeringen weg te werken.

II. HUIDIGE CONTEXT EN GEACTUALISEERDE CIJFERS

A. Het onevenwicht tussen de Gewesten

Volgens de gegevens van Statbel (algemene directie Statistiek van de federale overheidsdienst (FOD) Economie), kende Vlaanderen in oktober 2024 een werkloosheidsgraad van 3,2 %, terwijl die in Brussel 11,5 % bedroeg en in Wallonië 8,4 %. Dit onevenwicht wordt ook weerspiegeld in de jobaanbiedingen: in augustus 2024 werden bij de VDAB 28 942 vacatures geregistreerd voor het «normaal economisch circuit zonder uitzendopdrachten» (NECzU), wat overeenkomt met een daling op jaarbasis van 14,2 %. Het totale aantal jobaanbiedingen in Vlaanderen bereikte 62 478, terwijl de spanningsindex met 2,1 kandidaten per vacature hoog blijft, wat wijst op een duidelijke krapte.

In Wallonië zijn er momenteel ongeveer 40 000 vacatures voor een totaal van 240 000 werkzoekenden. Deze situatie wijst op een duidelijk onevenwicht en op onbenutte kansen voor mobiliteit naar Vlaanderen.

B. Lopende initiatieven en hun resultaten

Recente gegevens laten een bemoedigende trend zien. Het aantal Brusselaars dat in Vlaanderen werkt, is in vijf jaar tijd met 22 % gestegen, tot 57 800 in 2023. De

NOTE EXPLICATIVE

I. INTRODUCTION

La mobilité interrégionale de l'emploi est un enjeu crucial pour répondre aux déséquilibres persistants entre l'offre et la demande sur le marché du travail belge. En dépit des nombreuses initiatives déjà prises, les écarts en termes de disponibilité des travailleurs et d'opportunités d'emploi entre les Régions de Belgique demeurent significatifs.

Cette demande vise à initier une réflexion approfondie sur la manière de stimuler la mobilité interrégionale tout en renforçant la coopération entre les services publics de l'emploi (le *Vlaamse Dienst voor arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding* – VDAB, l'organisme régional bruxellois de l'emploi – Actiris, l'Office wallon de la formation professionnelle et de l'emploi – Forem et *Arbeitsamt*), avec l'objectif de proposer des solutions concrètes et opérationnelles pour surmonter les freins actuellement rencontrés.

II. CONTEXTE ACTUEL ET CHIFFRES ACTUALISÉS

A. Le déséquilibre entre les Régions

En octobre 2024, selon les données de Statbel (direction générale de la Statistique du service public fédéral (SPF) Économie), la Flandre affiche un taux de chômage de 3,2 %, tandis qu'il est de 11,5 % à Bruxelles et de 8,4 % en Wallonie. Ce déséquilibre se reflète dans les offres d'emploi: en août 2024, 28 942 vacances d'emploi ont été enregistrées au VDAB pour le «circuit économique normal» (*normaal economisch circuit zonder uitzendopdrachten* – CENZU), représentant une baisse annuelle de 14,2 %. Le nombre total d'offres d'emploi vacantes en Flandre atteignait 62 478, tandis que l'indice de tension reste élevé à 2,1 candidats par poste vacant, indiquant une pénurie marquée.

En Wallonie, on compte actuellement environ 40 000 emplois déclarés vacants pour un total de 240 000 demandeurs d'emploi. Une situation qui illustre un déséquilibre criant et un potentiel inexploité de mobilité vers la Flandre.

B. Les initiatives en cours et leurs résultats

Les données récentes révèlent des avancées encourageantes. Le nombre de Bruxellois travaillant en Flandre a progressé de 22 % en cinq ans, atteignant 57 800 en

mobiliteit van Waalse werknemers naar Vlaanderen blijft echter hangen op ongeveer 44 000 werknemers, een daling ten opzichte van 2021. Die laatstgenoemde werknemers zijn vooral actief in Halle-Vilvoorde, Gent en Kortrijk.

Het Synerjob-project, dat de openbare arbeidsbemiddelingsdiensten van de Gewesten samenbrengt, heeft ervoor gezorgd dat gegevens en praktijken gemakkelijker kunnen worden gedeeld. De operationele impact blijft echter beperkt: voor de 120 000 jobaanbiedingen die de VDAB in 2023 naar Forem doorstuurde, werden slechts 72 kandidaatstellingen geregistreerd.

Op federaal niveau werd in maart 2024 een opmerkelijke maatregel ingevoerd die het voortaan verbiedt dat een taal- of gewestgrens wordt aangevoerd als reden om een job af te wijzen. Dit is een welkome stap voorwaarts, die echter weinig wordt benut.

C. Bestaande belemmeringen voor de interregionale mobiliteit

Talrijke belemmeringen staan de interregionale mobiliteit in de weg:

- taalbarrière: meer dan zes op de tien Brusselaars en Walen kennen niet genoeg Nederlands om te overwegen een job in Vlaanderen te zoeken;
- vervoer: de verbindingen met het openbaar vervoer zijn ontoereikend bij ongewone werktijden, vooral voor langeafstandstrajecten;
- gebrek aan coördinatie tussen de openbare diensten: het ontbreken van dwingende mechanismen in de samenwerkingsovereenkomsten beperkt de doeltreffendheid ervan;
- gebrek aan kennis van de mogelijkheden: uit een enquête blijkt dat meer dan 60 % van de Waalse en Brusselse werkzoekenden niet weet waar ze Vlaamse jobaanbiedingen kunnen raadplegen.

D. Recente voorstellen en initiatieven

1) Gewestelijke en federale initiatieven

In Wallonië heeft Forem zijn partnerschappen met Vlaamse bedrijven versterkt om de integratie van werknemers te bevorderen.

2023. Cependant, la mobilité des Wallons vers la Flandre stagne à environ 44 000 travailleurs, en baisse par rapport à 2021. Ces derniers se concentrent principalement sur Hal-Vilvorde, Gand, et Courtrai.

Le projet Synerjob, qui regroupe les services publics régionaux de l'emploi, a permis des progrès dans le partage des données et des pratiques. Toutefois, son impact opérationnel reste limité: sur les 120 000 offres transmises par le VDAB au Forem en 2023, seules 72 candidatures ont été enregistrées.

Sur le plan fédéral, une mesure notable introduite en mars 2024 interdit désormais qu'une frontière linguistique ou régionale constitue un motif de refus d'une offre d'emploi, une avancée saluée mais encore peu mise en œuvre.

C. Freins identifiés à la mobilité interrégionale

Les obstacles à la mobilité interrégionale sont multiples:

- barrière linguistique: plus de six Bruxellois et Wallons sur dix ne connaissent pas suffisamment le néerlandais pour envisager un emploi en Flandre;
- transport: les connexions de transport public sont insuffisantes pour couvrir les horaires de travail atypiques, particulièrement pour les trajets longue distance;
- manque de coordination entre les services publics: l'absence de mécanismes contraignants dans les accords de coopération limite leur efficacité;
- méconnaissance des opportunités: un sondage révèle que plus de 60 % des demandeurs d'emploi wallons et bruxellois ignorent où consulter les offres flamandes.

D. Propositions et initiatives récentes

1) Initiatives régionales et fédérales

En Wallonie, le Forem a renforcé ses partenariats avec des entreprises flamandes pour favoriser l'intégration des travailleurs.

In Vlaanderen gaat de VDAB verder met het organiseren van opleidingsprogramma's op de werkplek, zoals de «individuele beroepsopleiding in de onderneming» (IBO).

Op federaal niveau werd in 2024 een interfederaal platform opgericht dat de ministers van Werk samenbrengt om de inspanningen rond mobiliteit en werkloosheid te coördineren.

2) Recente samenwerkingsovereenkomsten

In 2023 sloten VDAB en Actiris een nieuwe overeenkomst om hun samenwerking te versterken, met concrete doelstellingen zoals een verhoging van de jaarlijkse aanwervingen van Brusselaars in Vlaanderen met 2 500 tegen 2025.

3) Versterking van taalstimulansen

De VDAB heeft zijn taalopleidingen opgevoerd, met 600 Brusselaars die zich in 2023 inschreven, maar slechts 15 Walen. Actiris trekt een bijkomend budget uit om deze opleidingen in 2024 te promoten.

*
* *

En Flandre, le VDAB continue d'organiser des programmes de formation sur le lieu de travail, tels que les «formations individuelles en entreprise» (FIE).

Au niveau fédéral, une plateforme interfédérale a été lancée en 2024, réunissant les ministres de l'Emploi pour coordonner les efforts sur la mobilité et le chômage.

2) Récents accords de coopération

En 2023, un nouvel accord a été signé entre le VDAB et Actiris pour renforcer la coopération, avec des objectifs concrets comme l'augmentation de 2 500 recrutements annuels de Bruxellois en Flandre d'ici 2025.

3) Renforcement des incitants linguistiques

Le VDAB a intensifié ses formations linguistiques, avec 600 Bruxellois inscrits en 2023, mais seulement 15 Wallons. Actiris prévoit un budget supplémentaire pour promouvoir ces formations en 2024.

*
* *

VERZOEK TOT HET OPSTELLEN VAN EEN INFORMATIEVERSLAG

Overeenkomstig artikel 56 van de Grondwet en artikel 66 van het reglement van de Senaat, verzoeken wij de Senaat een informatieverlag op te stellen over de volgende onderwerpen:

- de evolutie van de interregionale mobiliteit in kaart brengen: de recente vooruitgang identificeren en aanbevelingen doen om de mobiliteit op korte termijn te verbeteren;
- de samenwerking tussen de openbare diensten voor arbeidsbemiddeling versterken: de hiaten in de bestaande overeenkomsten onderzoeken en meer dwingende mechanismen voorstellen om de interactie tussen de VDAB, Actiris, Forem en het *Arbeitsamt* te verbeteren;
- de wettelijke en structurele belemmeringen analyseren: de huidige regelgeving inzake werkloosheid onderzoeken en de doeltreffendheid evalueren van de maatregelen om de mobiliteit aan te moedigen;
- de infrastructuur en stimulansen verder ontwikkelen: identificeren welke transportinvesteringen nodig zijn en welke financiële of fiscale stimulansen aan werkgevers en werkzoekenden moeten worden aangeboden.

Dit verslag moet leiden tot concrete voorstellen om de belemmeringen voor mobiliteit weg te werken, de samenwerkingsmechanismen te versterken en het op nationaal niveau beschikbare talent maximaal te benutten.

*
* *

DEMANDE D'ÉTABLISSEMENT D'UN RAPPORT D'INFORMATION

Conformément à l'article 56 de la Constitution et à l'article 66 du règlement du Sénat, nous demandons que le Sénat établisse un rapport d'information sur les sujets suivants:

- cartographie de l'évolution de la mobilité interrégionale: identifier les progrès récents et proposer des recommandations pour améliorer la mobilité dans un délai court;
- renforcement de la coopération entre les services publics de l'emploi: étudier les lacunes des accords existants et suggérer des mécanismes plus contraignants pour améliorer l'interaction entre VDAB, Actiris, Forem et *Arbeitsamt*;
- analyse des freins législatifs et structurels: examiner la réglementation actuelle du chômage et évaluer l'efficacité des mesures pour encourager la mobilité;
- développement d'infrastructures et incitations: identifier les investissements nécessaires en matière de transport et les incitations financières ou fiscales à offrir aux employeurs et demandeurs d'emploi.

Ce rapport devra aboutir à des propositions concrètes afin de lever les barrières à la mobilité, renforcer les mécanismes de coopération et maximiser l'utilisation des talents disponibles au niveau national.

*
* *